

ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКИХ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ В 1945 – СЕРЕДИНІ 1950-х рр.

У статті подано короткий аналіз післявоєнного становища сільських клубних установ. Проаналізовано п'ятирічний план відбудови і розвитку народного господарства на 1946-1950 рр., де також ставилися завдання по вдосконаленню культурно-просвітницької роботи. Досліджено кількість клубів та темпи їх відбудови у вказаний період, а також різнопланова діяльність сільських клубних установ. Охарактеризовано стан культурного обслуговування села та виявлено залежність культурного життя мешканців сіл від соціально-економічної політики сталінського партійно-державного керівництва. У статті розкрито негативні тенденції по культурному відродженні села: мізерне державне фінансування, повільні темпи відбудови сільських закладів культури, незабезпеченість найпростішим інвентарем, меблями, книгами, радіоприймачами, кіноустановками. Також, висвітлено різні форми безпосередньої участі трудящих у культурному будівництві. Так, зокрема, сільська молодь створювала бригади будівельників і працювала у вихідні дні, завзято організовувала суботники і недільники у яких взяла участь велика кількість небайдужих людей.

Ключові слова: культура, село, клубні установи, дозвілля, концертні зали, гурткова робота.

Дослідники повертаються до незаслужено забутих і відверто перекручених фактів та подій української історії, переосмислюють їх, змиваючи з них ідеологічні нашарування. У реаліях сучасної України постало актуальне завдання суттєво поліпшити соціально-побутове становище населення, створити для нього належні умови життєдіяльності. Тому критичне використання досвіду минулих років щодо забезпечення матеріально-побутових умов життя всіх верств українського суспільства, культурних потреб, з'ясування тенденцій розвитку народних традицій має важливе наукове та практичне значення.

Проблематика повоєнного українського села має солідну історіографію. Інтерес вчених до проблеми соціально-економічних і культурних процесів у селі в повоєнні роки останнім часом дещо зріс. Однак період 1945-1953 рр. ще не досить досконало вивчений в українській історіографії. На сьогодні ми маємо лише декілька узагальнюючих праць, у яких приділяється увага побуту та дозвіллу сільського населення України [2].

Роботу клубних установ села розглянув А. І. Големба [3]. Культурний розвиток повоєнних років села частково представлений в працях С. П. Алексєєва [1] та В. О. Романцова [6]. Проте низка аспектів ще потребує свого вивчення.

Метою статті є аналіз стану культурного обслуговування села та виявлення залежності культурного життя мешканців сіл від соціально-економічної політики сталінського партійно-державного керівництва.

Будучи одним із елементів соціальної політики держави, культура посідає виняткове місце. У повоєнні роки центром усього культурного життя на селі були клуби. Післявоєнне становище поставило перед ними нові вимоги. Клуби на селі були кінозалом, лекторієм і місцем відпочинку. Однак у післявоєнний період більшість сільських культурних закладів знаходилася в дуже поганому стані. Не обладнані належним чином до війни, вони були остаточно розорені за чотири воєнні роки. Кількість клубів, бібліотек у цілому на селах зменшилася більше ніж на половину. У районах, які були окуповані, більшість закладів культури було зруйновано або спалено.

Держава через заклади культури мала змогу політично та ідеологічно впливати на людей. Саме тому відбудова мережі культурно-просвітницьких закладів розпочалася ще у ході Великої Вітчизняної війни. У 1945 р. за планом нарком освіти УРСР у звільнених областях мали бути

відновленими: 312 районних будинків культури і клубів, 3082 сільських клубів. На реконструкцію та відбудову було заплановано всього 8 млн. крб. асигнувань, яких було недостатньо для проведення таких масштабних робіт [8, с.354].

У червні 1946 р. Комітет у справах культурно-просвітницьких установ при Раді Міністрів СРСР затвердив «Положення про державний сільський клуб», яким мали керуватися у своїй роботі місцеві організації. На основі цього «Положення» був розроблений проект сільського клубу, у складі якого передбачалися глядацький зал зі сценою, фойє, бібліотека-читальня, кімната для гурткової роботи і відпочинку, спортивний майданчик, радіо, комплекти музичних інструментів і настільних ігор, спортивний інвентар [8, с.355].

В четвертому п'ятирічному плані відбудови і розвитку народного господарства на 1946-1950 рр. також ставилися завдання вдосконалення культурно-просвітницької роботи. Однак часто завдання так і не виконувалися, залишаючись тільки на папері. Четвертий п'ятирічний план також передбачав мізерні асигнування на культурне будівництво. У середньому на один Будинок культури виділялося по 25-30 тис. крб., що звичайно не могло задовольнити потреби сільської освіти. Але і ці невеликі кошти не завжди повністю використовувалися через нестачу будівельних матеріалів, робочих рук, техніки [8, с.356].

Бригада ЦК КП(б)У у складі трьох осіб разом з працівниками відділу пропаганди й агітації обкому КП(б)У в 1945 р. перевіряла роботу культурно-просвітницьких закладів у шести районах Ровенської області (Дубновському, Костопільському, Млинівському, Гоцанському, Сербському і Клеванському). Цією перевіркою було встановлено, що в окремих районах мережа культурно-просвітницьких закладів кількісно зрівнялася з мережею довоєнного періоду [19, арк.4,328зв].

Влада проявляла деяку турботу про відбудову і розширення мережі культурно-освітніх установ, але це відбувалося не завжди. Рада Міністрів УРСР своєю постановою від 4 травня 1949 р. виділила для колгоспного будівництва 170 тис. кубометрів лісу, а постановою від 25 травня 1949 р. зобов'язала Укоопспілку забезпечити продаж колгоспам для їх потреб 100 тис. кв. м скла, 935 т цементу і 72 т цвяхів [14, арк.37,1439зв]. Але у проханні активу села Рокита (Велико-Богачанського району Полтавської області) про виділення 200 тис. крб. на будівництво сільського клубу владні структури відмовили. Комітет культурно-просвітницьких закладів при Раді Міністрів УРСР сповістив, що на будівництво сільських і колгоспних клубів засоби з держбюджету не передбачаються [17, арк.48,2656зв]. Відбудова і будівництво клубів повинно було проводитися за рахунок колгоспів і методом народного будівництва. На це виділялися не значні кошти. Через загальну бідність і недостатню матеріальну базу відбудова закладів культури помітно затримувалася. Залишковий принцип фінансування закладів культури призводив до того, що в селах не вистачало найнеобхіднішого: кіноустановок, книг, журналів, радіоприймачів.

Клуби будувалися доволі повільними темпами. Державні кошти, які все ж виділялися на розвиток клубів, не завжди використовувалися за призначенням. Не вистачало будівельних матеріалів, техніки, спеціалістів. Понад три роки будувався клуб у селі Патриниць Кам'янець-Подільського району. Місцеві жителі довгий час не бачили кіно, не відвідували концертів. Тут ніде було проводити бесіди, лекції, організувати гуртки художньої самодіяльності. У Кіровоградській області за весь 1948 рік було побудовано всього 7 колгоспних і 3 сільських клуби [16, арк.74,2341зв]. Взагалі будівництво і ремонт сільських клубних закладів проходили незадовільно.

У Миронівській МТС Томаківського району Дніпропетровської області приміщення клубу було в жахливому стані: кам'яні стіни довжиною шириною, висотою, але не було ні даху, ні стелі, ні підлоги, ні вікон, ні дверей. Ця МТС знаходилася в від райцентру, тому, зрозуміло, що на перегляд фільмів та на концерти жителі не мали змоги їздити [15, арк.8,1674зв].

Однак люди не хотіли миритися з таким становищем. Певною мірою реакцією на недооцінку адміністративним апаратом проблем зміцнення матеріальної бази культури та залишковий принцип її фінансування стало виникнення й поширення різних форм безпосередньої участі трудящих у культурному будівництві. Рух за відбудову зруйнованих і спорудження нових установ культури зародився ще під час війни з ініціативи трудівників села

Верхівня Житомирської області. Патріотична ініціатива знайшла підтримку широких верств населення України: у містах і селах трудящі в позаробочий час працювали на відбудові установ культури. Найбільшу активність у відбудові культурно-освітніх закладів і покращенні їх діяльності виявляла сільська молодь, яка створювала бригади будівельників і працювала у вихідні дні. У проведених влітку 1947 р. суботниках і недільниках у республіці взяло участь понад 2 млн чоловік. Загальна вартість безоплатно виконаних робіт становила більш як 34 млн. крб. На Україні в кінці 1949 р. працювало 12 786 сільських, 12 188 колгоспних клубів, 2 285 хат-читалень [7, с.195].

Наслідуючи приклад житомирців, жителі сіл Сумської області в 1946 р. збудували 7 нових клубів і відремонтували 36. Найкраще була поставлена робота з організації недільників у Білопільському, Штепівському, Ульяновському, Кролевецькому, Роменському, Краснопільському, Тростянецькому, Охтирському та інших районах. В Охтирському районі було організовано три недільники, у яких брало участь 450 чоловік. Силами учасників недільника відремонтовано сільський клуб на станції Куриковка. У клубі було зроблено сцену, відремонтовано залу, проведено кольорове пофарбування стін, відбудовано кімнату-читальню. У Буднянському сільському клубі цього ж району збудовано нову стелю, зроблено нову сцену, добудовано ще дві кімнати, що склало близько 14,5 тис. крб. Усього по Охтирському району було проведено недільники з ремонту, вартістю до 39,5 тис. крб [10, арк.54,79зв].

У Долинському районі Сумської області колгоспниками села Лучки був проведений ремонт сільського клубу. Ними було зроблено ремонт приміщення клубу на 360 місць, побудовано нову сцену, пофарбовано клуб. А в селі Московське цього ж району завдяки недільникам збудовано новий колгоспний клуб вартістю близько 40 тис. крб [10, арк.59, 79зв].

Незабезпеченість клубів приміщеннями, концертними залами і кімнатами для проведення гурткової роботи зустрічалася в багатьох селах України. Так, із загальної кількості 1135 сільських клубів Київської області 105 не мали окремих приміщень і проводили свою роботу в кімнатах сільських рад і колгоспів, 611 клубів (або 53 %) не мали кімнат для проведення гурткової роботи. Концертних залів не мали 30 клубів. У Звенигородському районі із 27-ми сільських клубів 13 не мали окремих кімнат для проведення гурткової роботи. У Харківській області із 615-ти сільських клубів 89 (або 14,5 %) не мали приміщень. 518 сільських клубів мали концертні зали, з них 203 клуби мали концертні зали з кількістю до 100 місць кожний. Для проведення гурткової роботи не мали кімнат 403 клуби [9, арк.27,7121зв].

Значну кількість сільських клубів Сумської області було розміщено в малоприспособлених приміщеннях, які склалися з одного залу, без кімнат для проведення гурткової роботи. Так, із 579 сільських клубів 281 не мали кімнати для роботи гуртків [9, арк. 30]. Сільські клуби Херсонської області не мали постійних приміщень і тому часто орендували будь-які кімнати для клубної роботи. Так, Червоногвардійський сільський клуб Н. Маячковського району орендував приміщення в колгоспі ім. Хрущова, концертний зал якого міг вмістити лише 50 осіб. Як згадує мешканка села села Дмитрівка Павлоградського району Дніпропетровської області, нині відомий історик, професор Г. К. Швидько, у них під клуб було переобладнано зерносховище. Там було влаштовано кінозал, бібліотеку та магазин [4, с.330].

Гладківський сільський клуб Голопристанського району орендував приміщення в колгоспі ім. Ворошилова, де також був невеликий концертний зал. Необхідно зазначити, що при недостатньому забезпеченні клубів приміщеннями в ряді районів клубні приміщення використовувалися не за призначенням. Так, у Зміївському районі Харківської області половина приміщення Краснопаянського сільського клубу, частина приміщення Лютівського сільського клубу Золочівського району зайняті під квартири [18, арк.99,3211зв]. У селі Варковичі Дубновського району Ровенської області протягом 1945-1947 рр. у сільському клубі зберігалося зерно. У с. Селище Шепетівського району Кам'янець- Подільської області голова колгоспу наказував у клубі утримувати телят [4, с.331]. Приміщення хати-читальні села Розваж Острожського району цієї ж області використовувалося не за призначенням. Клуб у селі Бережниця Дубровицького району, а також клуб села Малинське Березнянського району цієї ж області впродовж вказаних років були зайняті військовими частинами [19, арк.3,328зв].

16 лютого 1946 року до комітету в справах культпросвітніх установ при Раді Міністрів УРСР з приймальні М. С. Хрущова надійшла скарга членів комсомольської організації села Еленівка Ворошилівського району Ворошиловградської області про те, що сільський клуб засипаний зерном і комсомольська організація не має змоги організувати масово-політичну і культурно-освітню роботу серед колгоспної молоді [20, арк.36,595зв].

За даними обласного відділу культпросвітрова в Костопільському районі Ровенської області за планом повинні були працювати сільські клуби та хати-читальні. Однак перевіркою на місці було встановлено, що жоден із цих закладів не працював. Хата-читальня в селі Перерва знаходилася в приміщенні сільської ради, кімната не була обладнана і використовувалася в основному для паління цигарок. Ніяких культурно-освітніх заходів не проводилося, гуртків теж не було [19, арк.7,328зв].

У 1948 р. багато клубних приміщень Сумської області використовувалися як зерносховища. Усього в Сумській області під зерносховища було зайнято 49 сільських клубів [11, арк.87,238зв].

Подібна ситуація була в багатьох селах України. Приміщення Миколаївського сільського клубу (Зачепилівський район, Харківська область) було зайнято під «Заготзерно» [13, арк.74,431зв]. Приміщення Залізничного сільського клубу Катеринопільського району Київської області було зайняте сілпо, також тут був склад добрив; у трьох кімнатах сільського клубу Гуляйполя цього ж району функціонувала школа; у селі В. Стариця Бориспільського району приміщення сільського клубу було зайняте під зерно [9, арк.27-33,7121зв].

Клуби часто закривалися у зв'язку із сільськогосподарськими роботами. Клуб села Шитки Вінницького району Вінницької області майже завжди був закритий, і тільки іноді відкривалася бібліотека для видачі книг. Секретар первинної партійної організації Плюта замість того, щоб активно втручатися в роботу клубу, по суті сприяв такому стану, систематично використовуючи завідуючого клубом Зеленка на польових роботах. А голова колгоспу зайняв під свою квартиру 3 кімнати в клубі. У селі Писарівка цього ж району також робота клубу часто призупинялася, оскільки завідуючого клубом направили працювати комбайнером [16, арк.12,2341зв].

Майже всі клубні заклади відчували гостру нестачу меблів. У переважній більшості, замість стільців, були дерев'яні лавки, які розставлялися під час глядацьких заходів, а потім прибиралися, щоб звільнити місце для танців. У деяких клубах навіть таких пересувних лавок не було. Натомість були вкопані у землю стовпчики, на які накладено дошки, для «зручного» сидіння [8, с.359].

Більшість клубів були не забезпечені необхідним обладнанням, кіноустановкою, не мали місць для сидіння, столів, шаф. У Ворошиловградській області концертні зали сільських клубів були розраховані на 50 554 місць, а обладнанні стільцями тільки 71,3 %. У Балаклеївському районі Харківської області з 1 746 місць у сільських клубах було обладнано лише 562 місця, в Вовчанському із 3 510 – 2 082 місця. Концертний зал сільського клубу в селі Руда Володарського району Київської області, розрахований на 120 місць, мав 80 стільців. Колгоспний клуб у селі Лихачиха того ж району мав лише три лавки. Сільські клуби Більше-Писарівського району (Пожнянський, Стрілецько-Пушкарський, Порозчанський) були забезпечені стільцями тільки на 20 % [9, арк.35,7121зв].

50-ті роки набували нових яскраво виражених ознак подальшого застосування експериментів, що проводилися в українському селі. У 1950 р. широких масштабів набрала кампанія укрупнення дрібних колгоспів. Заходи «добровільного» об'єднання-укрупнення зачепили практично всі колгоспи. Кількість колгоспів в Україні зменшилася з 33 653 у 1950 р. до 15 979 у 1952 р. [5, с.371].

У Житомирській області на кінець 1953 р. було 440 колгоспних клубів. Проте в 1949 р. (до укрупнення колгоспів) їх було 674. Керівники багатьох колгоспів, скориставшись укрупненням, стали використовувати колишні клубні приміщення для господарських потреб. У 77-ми селах Хустського району, і в 48-ми селах Тячівського району Закарпатської області не було жодного культосвітнього закладу. У цілому по Закарпатській області нараховувалося 181 село, де не було ніяких культпросвітніх установ. У Ворошиловградській області нараховувалося

70 населених пунктів, у яких не було культосвітніх закладів. У той час було допущено зменшення мережі колгоспних клубів. У Кримській області 125 населених пунктів не мали клубів, 333 – не мали бібліотек. У Херсонській області допущено зменшення мережі колгоспних клубів. Якщо на 01.01.1949 р. в області був 761 колгоспний клуб, то на кінець 1953 р. їх працювало 282 [12, арк.35,66зв].

У результаті з 1950 по 1955 рр. кількість колгоспних клубів в Україні зменшилася на 5194. І населення багатьох сіл втратило можливість відвідувати бібліотеки, переглядати фільми. В інших селах клуби існували лише «на папері». У них нічого не робилося через відсутність ; будь-яких приміщень. Наприклад, у 1955 р. їх нараховувалося 3461 [4, с.329].

У новостворених укрупнених господарствах клуби або будинки культури залишалися лише на центральних садибах, а в так званих бригадних селах переводилися на категорію «червоних гуртків», функції яких полягали у проведенні агітаційно-пропагандистської роботи серед мешканців населеного пункту, читання їм лекцій з питань культури, зовнішньої і внутрішньої політики. Навіть добре налагоджена культурна робота на центральній садибі не могла задовольнити мешканців сіл, оскільки бригади укрупнених колгоспів розташовувалися на відстані від 3 до 10 км. Основна маса колгоспників не мала можливості або й навіть бажання, після виснажливого трудового дня йти декілька кілометрів для культурного відпочинку.

Загалом за повоєнний період в українському селі була проведена певна робота зі створення передумов для зростання культурно-освітнього рівня селянства. Однак масштабні негативні явища й недоліки в організації культурно-освітньої роботи, слабкі матеріально-фінансові можливості для її практичного здійснення суттєво знижували реальні результати. Стримуючими чинниками клубної роботи була їх слабка матеріально-технічна база, відсутність елементарного інвентара, музичних інструментів, сценічного та іншого обладнання, низький фаховий рівень (а то й відсутність) працівників, проблеми методичного керівництва. Все це ставало причиною того, що значна частина сільських клубів у повоєнний період не могла належно організувати повноцінної роботи або зовсім не діяла. Культурний розвиток села значно відставав від культурного розвитку міста. Фактично село знаходилося у своєрідній ізоляції. Можливості сільських закладів культури не задовольняли колгоспників і ускладнювали і без того напружену ситуацію на селі.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева С. П. Радянська пісня : [метод. поради та матеріали до лекції]. Серія XIII № 12 / С. П. Алексеева. – К., 1958. – 23 с.
2. Баран В. К. Україна : новітня історія : (1945–1991 рр.) / В. К. Баран. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2003. – 670 с.
3. Големба А. И. Концерты в клубе / А. И. Големба. – М. : Госкультпросветиздат, 1952. – 36 с.
4. Нікілев О. Духовно-культурне життя українського села 1950–середина 1960-х рр. У вимірі реалій повсякденного буття / О. Нікілев // Наукові записки з української історії: Збірник наукових статей. – Вип. 29. – Переяслав-Хмельницький, 2012. – С.327-332.
5. Панченко П. П. Аграрна історія України: Навчальний посібник для студентів і викладачів сільськогосподарських закладів освіти I-IV рівнів акредитації. / П. П. Панченко, Ю. Ф. Мельник, В. А. Вергунов. – К. : ВЦ «Просвіта», 2007. – 532 с.
6. Романцов В. О. Робітничий клас Української РСР (1946–1970 рр.) / В. О. Романцов. – К. : Наук. думка, 1972. – 219 с.
7. Советская деревня в первые послевоенные годы (1946–1950) / редкол. : И. М. Волков (отв. ред.) и др. – М., 1978. – 295 с.
8. Талан Є. П. Колгоспи УРСР в період завершення будівництва соціалізму (1951-1958 рр.) / Є. П. Талан. – К. : Наук. думка, 1966. – 550 с.
9. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України. (далі – ЦДАВО України). – Ф. 2. – Оп. 8. – Спр. 7121. – 68 арк.
10. ЦДАВО України. – Ф. 582. – Оп. 10. – Спр. 79. – 80 арк.
11. ЦДАВО України. – Ф. 582. – Оп. 10. – Спр. 238. – 278 арк.

12. ЦДАВО України. – Ф. 4960. – Оп. 8. Спр. 66. – 60 арк.
13. Центральний державний архів громадських об'єднань України у м. Києві. (далі – ЦДАГО України). – Ф.1. – Оп. 30. – Спр. 431. – 144 арк.
14. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп. 30. – Спр. 1439. – 130 арк.
15. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп. 30. – Спр. 1674. – 64 арк.
16. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп. 30. – Спр. 2341. – 160 арк.
17. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп. 30. – Спр. 2656. – 272 арк.
18. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп. 30. – Спр. 3211. – 171 арк.
19. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп. 70. – Спр. 328. – 14 арк.
20. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп. 70. – Спр. 595. – 67 арк.

REFERENCES

1. Alekseieva S.P. Radianska pisnia: [metod. porady ta materialy do lektsiyi]. Seriya XIII № 12 / S. P. Alekseieva. – K., 1958. – 23 s.
2. Baran V. K. Ukraina: novitnia istoriia: (1945–1991 rr.) / V. K. Baran. – Lviv: Instytut ukrainoznavstva im. I. Kripiakevycha NAN Ukrainy, 2003. – 670 s.
3. Golemba A. I. Kontserty v klube / A. I. Golemba. – M.: Goskultprosvetizdat, 1952. – 36 s.
4. Nikiliev O. Duhovno-kulturne zhyttia ukrainskogo sela 1950-seredyna 1960-h rr. U vymiri realii povsiakdenного buttia / O. Nikilev // Naukovi zapysky z ukrainskoi istorii: Zbirnyk naukovikh statei. – Vyr. 29. – Pereiaslav-Khmelnytskyi, 2012. – S.327-332.
5. Panchenko P. P. Agrarna istoriia Ukrainy: Navchalnii posibnyk dlia studentiv i vykladachiv silskogospodarskykh zakladiv osvity I-IV rivniv akreditatsii. / P. P. Panchenko, Ya. F. Melnyk, V. A. Vergunov. – K. : VC «Prosvita», 2007. – 532 s.
6. Romantsov V. O. Robitnichii klas Ukrainskoi RSR (1946–1970 rr.) / V.O. Romantsov. – K. : Nauk. dumka, 1972. – 219 s.
7. Sovetskaia derevnia v pervyie poslevoennye gody (1946–1950) / redkol. : I.M. Volkov (otv. red.) i dr. – M., 1978. – 295 s.
8. Talan Ye. P. Kolgospy URSS v period zavershennia budivnytsva socializmu (1951-1958 rr.) / Ye. P. Talan. – K. : Nauk. dumka, 1966. – 550 s.
9. Tsentralnii derzhavnii arhiv vishchyh organiv vlady i upravlinnia Ukrainy. (dali – TSDAVO Ukrainy). – F. 2. – Op. 8. – Spr. 7121. – 68 арк.
10. TSDAVO Ukrainy. – F. 582. – Op. 10. – Spr. 79. – 80 арк.
11. TSDAVO Ukrainy. – F. 582. – Op. 10. – Spr. 238. – 278 арк.
12. TSDAVO Ukrainy. – F. 4960. – Op. 8. Spr. 66. – 60 арк.
13. Centralnii derzhavnii arhiv gromadskyh obiednan Ukrainy u m. Kyievi. (dali – TSDAGO Ukrainy). – F.1. – Op. 30. – Spr. 431. – 144 арк.
14. TSDAGO Ukrainy. – F.1. – Op. 30. – Spr. 1439. – 130 арк.
15. TSDAGO Ukrainy. – F.1. – Op. 30. – Spr. 1674. – 64 арк.
16. TSDAGO Ukrainy. – F.1. – Op. 30. – Spr. 2341. – 160 арк.
17. TSDAGO Ukrainy. – F.1. – Op. 30. – Spr. 2656. – 272 арк.
18. TSDAGO Ukrainy. – F.1. – Op. 30. – Spr. 3211. – 171 арк.
19. TSDAGO Ukrainy. – F.1. – Op. 70. – Spr. 328. – 14 арк.
20. TSDAGO Ukrainy. – F.1. – Op. 70. – Spr. 595. – 67 арк.

Мичуда В. В. Деятельность сельских учреждений культуры в 1945 - середине 1950 -х

гг.

В статье дан краткий анализ послевоенного положения сельских клубных учреждений. Проанализирован пятилетний план восстановления и развития народного хозяйства на 1946-1950 гг, где также ставились задачи по совершенствованию культурно - просветительской работы . Исследовано количество клубов и темпы их восстановления в указанный период , а также разноплановая деятельность сельских клубных учреждений. Охарактеризовано состояние культурного обслуживания села и выявлена зависимость культурной жизни

жителей сел от социально -экономической политики сталинского партийно -государственного руководства. В статье раскрыто негативные тенденции по культурном возрождении села: скудное государственное финансирование, медленные темпы восстановления сельских учреждений культуры, необеспеченность простым инвентарем, мебелью, книгами, радиоприемниками, киноустановками. Также, освещены различные формы непосредственного участия трудящихся в культурном строительстве. Так, в частности, сельская молодежь создавала бригады строителей и работала в выходные дни, упорно организовывала субботники и воскресники в которых приняло участие большое количество неравнодушных людей.

Ключевые слова: *культура, село, клубные учреждения, досуг, концертные залы, кружковая работа.*

Michuda V. Activities Of rural cultural institutions in 1945's – mid 1950's.

The article presents a brief analysis of the post-war situation of rural clubs. A five-year plan for reconstruction and economic development for 1946-1950 years, where also the tasks to improve the cultural work were set, has been analyzed.

The number of clubs and the pace of recovery in the period as well as the diverse activities of rural clubs were investigated. The state of rural cultural services was characterized, the dependence of the cultural life of the villagers from the socio-economic policies of the Stalinist party and state leadership has been identified. The article revealed the negative trends in the cultural revival of a village: limited public funding, slow recovery of rural cultural institutions, insecurity of simple inventory, furniture, books, radio, and film projectors. Various forms of direct participation of workers in the cultural construction were also highlighted. In particular, rural youth organized builder brigades and worked on weekends, Saturdays, persistently organized voluntary Saturday and Sunday works which was attended by a large number of partial people.

Key words: *culture, village, clubs, entertainment, concert halls, circle work.*

Одержано 17.12.2013